

✓ 9
368

26

25

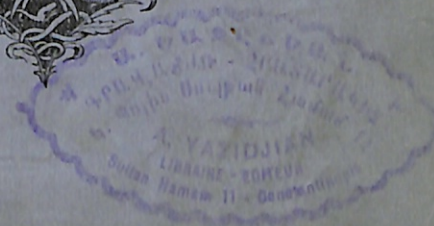
Կ. ՄԵՆԱՐԵՆՅ

821/11

ՀԻՆ ԵՐԳԵՐ

1907-1910

ՏԱՐՄԱՆ

Տպագր. [Ա. Բախչյան]

1912

4
368

9
368

Կ. ՄԵՇԱՐԵՆՑ

1999

ՀԻՆ ԵՐԿԵՐ

1907-1910

ՏԱՐՈՆ

Տպագր. [Ա. Բախա]

1912

100-100000

1000

100-100000

100-100000

100-100000
100-100000
100-100000

100-100000

100-100000

Կ. ՄԵՆՍԻՆՅԱՆ

28-432

368-79

Կեանքի նաւակն հետք չթողուց իր ետին,
Մտապաւոր առաւ ինծիմէ ամեն բան,
Հին երազներս ամպերու պէս կանհատին,
Յիշատակս ալ կանցնի երգի մը նման . . .

Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ

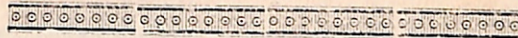

206

ի ՅԵՇԱՍՏԿ

ՎԱՂԱՄՇՈՒԿ ՀՕՐՈ

ՍԱՀԱԿ Կ. ՄԵՆԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ՄՈՒԹ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՄԷՉ

Ազգամիջային մութ գիշերուան մէջ,
Խօյ անուրջներըս կրկին կարիւսին,
Սրտիս մէջ յուշերս կրնեն ելեւթ,
Մինչ խոցերու մէջ կայրիմ անձկազին:

Նստած կ'սպասեմ վիշտով ակաղձուն
Տարտամ մութին մէջ հեւալէն արտում,
Պայծառ ու զուարթ լուսարեր արդուն,
Որ չողերուն հետ պիտ բերէ ցնծում:

Սակայն գիշերը կերկարի լռին,
Բայց վա անուրջիս բոցը չի հասնիր
Որ կը լափէ ու կայրէ վա հողին,
Անզուտպ, կատաղի քաղցալուտին իր:

ՊԻՏԻ ԶՊԱՏԱՆԻՄ

Պիտի չպատմեմ գաղանձիքս սոխակին ,
Որ վարդին վըրայ թառած առանձին
Մինչև առաւօտ ձայնովն բնեղէ ,
Տենդոտ , անպարփազ սիրերզը կ'երգէ :

Ծաղիկներուն ալ պիտի չպատմեմ ,
Որ գլուխներնին շարժեն սիւղէն մեղմ ,
Որոնց թերթիկներն անշիժ ձիւնեղէն ,
Թիթևանիկներու սէրը կերպուն :

Պիտի չպատմեմ գաղանձիքս տառերուն
Որոնք կը շողան մեղմէ շատ հեռուն ,
Իւ ոչ ալ լուսնին չըքնաղ , զի թափան
Թէև ծային մէջ շատ գաղանձներ կան :

ՀԻՆ ԵՐԳԵՐ

[ՎԵՐՑԻՇՈՒՄ]

Պատուհանիս առջև մինակ
Նստած . արտում ու երազուն ,
Կը վերջիչեմ ես չարունակ ,
Իմ մանկութեան օրերն սիրուն :

Դեռ կը յիշեմ ես այն օրեր
Երբ հաճոյքով մինչև իրկուն
Կը խաղայիս քաղիւր աղբեր ,
Որ կը հոսէր յար մոզորուն :

Խօլ հեշտանքով կը յիշեմ դեռ ,
Այն կենսամէկն ուրախ ժամնր
Որ սրաթույլ զերթ մի արծիւ ,
Թռան գայլին դէպի եթեր :

*
* *

Այն օրերէն մինչև այսօր
Շատ փոխուած են իրերն առնն ,
Մեր ժպիտներն , խաղերն բոլոր
Ո՛հ , ցնդեցան շուտով մեկէն :

Եւ այն սիրուն յիշատակներս ,
Որ պահեցի խորն իմ սրտին .
Մայրամուտի շողերուն պէս ,
Կամայ կամայ անցան զայլին :

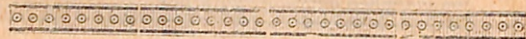
Ստեփան հոգիս կը յիշէ դեռ
Այն հին երգը , քաղցր յիշատակ
Իմ մանկութեան , որուն խաղեր
Կը հեղձին դեռ կուրծքիս տակ :

1910. Ապրիլ 6.

ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԽՈՂԵՐ

Մտիկ ըրէ՛ .
Արատյար հոն ,
Վերջալոյսի մթութեան մէջ միամիտակ
Կերզէ իր երգն անդադար .
Բիրտ գայլերը ահ կանան ,
Բաղէները կը ճչեն ,
Ագռաւները կը կոնչեն .
Եւ հոգիս ալ պանդխտութեան մէջ մինակ
Իր երգն կուլայ ակալձուն :

Մտիկ ըրէ՛ .
Արատյար հոն ,
Վերջալոյսի մթութեան մէջ միամիտակ
Կերզէ իր երգն անդադար .

Երկար ատեն ես տպրեցայ,
 Հեռու, հեռու հայրենիքէս ու տունէս.
 Հոն կը նստի արդ Նէ,
 Պատուհանին առջեւ,
 Հոն կը նստի
 Մանուկս իրեն ծնկան վրայ,
 Իսծ կ'սպասէ ոհ, անձկու.
 Մտիկ ըրէ,
 Արտայալ հոն
 Վերջապի մթութեան մէջ միամիտակ
 Կերդէ իր երգն անդադար . . .

Ո՛հ, չպիտի պատմեմ զաղանիքն իմ սրտին,
 Սոխակին, ծաղկին, ատողին ու լուսնին,
 Այլ հետո զերեզման տանիմ ես պիտի,
 Որ մարմնոյս հետ հոն տարբալուծուի:
 1910. հոյ. 27.

ՄԻՐԵՐԴ

Երբ առաջին սիրոյ նայուածքդ զիւթական,
Սյդ քու գերող աչքերէն
Ուղղեցիր ինձ զըռեցիր սիրտս պարման,
Բարախումովն համօրէն:

Ձիս սիրելու խոստումը լս'լ տուիր դուն
Շրթունքներէդ կուտական,
Սակայն ըրի ես էութիւնդ զուարթուն,
Ի՞մ պաշտումին առարկան:

Այսուհետեւ սիրտըս գերի է քեզի
Ահ, չըլլայ որ խաբես զայն,
Քանզի եթէ խաբես զիտեմ ան պիտի
Իշնէ չիրիմ լուս, անձայն . . . :

ՀՐԱՄԱՅԷ՝

Հրամայէ՛ դուն ապրիլ ինձ, և ես
Պիտ ապրիմ՝ յաւէտ նեցուկդ ըլլալու
Կամ հրամայէ՛ ինձ սիրել զքեզ,
Եւ պիտ տամ սիրող սիրտ մը քեզ հրլու:

Սիրտ մը զիւթական, չըքնող ու սիրուն
Չոյսի պէս ազատ, թեթեւ օդի պէս,
Այն սիրտը որ դուն փնտես օրս ի բուն,
Այդ սէրէ սիրտը պիտ ընծայեմ քեզ:

Հրամայէ՛ դուն բաբախումներուն
Այս տարիտ սրտիս և պիտ դադարին,
Կամ հրամայէ՛ հիւժիլ գալարուն
Ու պիտի անամ քու հրամանին:

Յուսահատիլ . . . ահ, հրամայէ դու,
Եւ ես պիտ հատիմ նոճույդ տակ խաւար,
Կամ հրամայէ ինձ ո՛հ մեռնելու
Ու ես պիտ մեռնիմ մահը քեզ համար . . . :

Հրամայէ դուն լալու ու պիտ լամ,
Դանի որ ունիմ տեսնող ես աչքեր,
Ու եթէ կուրնան աչքերս վաղաժամ
Պիտ պահել սիրտ մը լալու քու յուշեր :

ԳԻՇՆԵՐ

Գիշեր է. ու ես նստած առանձին,
Խուցիս պրլպրտցող, աղօտ լոյսին տակ
Կերպում օրերն սիրոյ վայելքին,
Պատանկութեան քաղցրը յիշատակ :

Նինար մատներս առն քնորս լալան,
Այն քաղցր օրերուն յուշերն կեղերգէ .
Որոնք ամպերու պէս թափառական,
Մեկնեցան սրտէս ո՛հ, հեղուկնալէ . . . :

Ու քնորս կուլայ մութին մէջ զողբոջ,
Իրեն անգիտակ ծոյլ հպտտին տակ
Ցաւիս երգերը, գիշերը ամբողջ .
Որոնք կապնան սիրտըս չարունակ :

Այ կեանքը սիրել չեմ կրնար երբէք,
Մտնալով պահ մը իմ կեանքի յուշեր,
Մտնալով նաեւ քնարս վշտարեկ,
Կը նեւա սիւմ ծոցըդ անթափանց գիշեր:

ԱՐՅՈՒՆՔՆԵՐ

Կոյս արցունքներ,
Վճիտ, անվէր
Կը հասին յար,
Այտերն ի վար
Ու փաթիլըուն
Ի ըրե հիւուն,
Շարուն անշունչ
Իր վէճին չափը:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ԵՐԳԵՐԸ

Տէր Վ. Մալեղեանին

Ինչպէս թաշուններն գարնան մեղ կուգան
Եւ երկինքէն վար կիջնէ ցողը գէջ.
Ինչպէս իրիկուան աստղերն կերկնան,
Վերը մթամած երկնից ծոցին մէջ.

Ինչպէս անձրեւը տմպերէն կուգայ,
Ու արեւէն ալ ջերմութիւն և լոյս.
Ինչպէս մշուշը կիջնէ լեռանց վրայ,
Ու գեանէն կուգայ ամեն տեսակ ըսյս.

Ինչպէս մեղուններն ծաղկանց վրայ կիջնեն,
Եւ խորունկ գետը լեռներէն կուգայ.
Ինչպէս ասուալը կիցնայ երկինքէն,
Ու առագաստանաւն կ'ընթաց ծովուն վրայ.

Ինչպէս ժպիտը կուգայ չրթանց վրայ,
Եւ արցունքները կուգան աչքերէն.
Ինչպէս որ մահը հիւանդին կուգայ,
Ու արձագանգը կուգայ թրթռալէն.

Ինչպէս հիւսիսէն կուգայ ցուրտ քամին,
Ահա այսպէս ալ անընդհատ կուգան
Բոլոր երգերը վեհ բանաստեղծին,
Խոր Անձանութին ծոցէն անսահման:

ՈՂԲԵՐԳ

Սիրայօժաւ, կը դնեմ ո՛հ, գրիւղս այս իմ յողնած,
Գերեզմանի ցուրտ ու խնաւ լուս ծոցին մէջ մթաստուեր,
Ուր արցունքներ, դաժան ցաւին ալ չեն հոսիր միշտ աչաց,
Ուր այս կ'անքի վիշտ—որդերը մարդուս սիրտն ալ չեն կրծեր:

Ահ, որչա՛հ շուտ այս պատանի փափուկ սրտիս կարելէր,
Երջանկութեան չողչոյցացող անուրջները սահեցան,
Ու չի հաւած միջօրէին այս դուարթուն կեանքին դեռ,
Հէք սրտիս մէջ ո՛հ, մարեցաւ կեանքի արեւն յաւիտեան . . .

ԱՇՆԱՆԱՅԻՆ

Այ սկսան իյնալ տերեք դալկացած ,
ցած , ցած , ցած .
Շամբուշ հովն ալ կը մանչէ գտնախառ ,
խխառ , խխառ , խխառ ,
Շիծեռնակներն հեռացած են սհ , աւաղ ,
վաղ , վաղ , վաղ ,
Կը մերկանայ բնութիւնը սիրտիչ ,
քիչ , քիչ , քիչ ,
Ալ չի լսուիր թռչնոց ձայնը ի հրճիւ .
ճիւ , ճիւ , ճիւ ,
Աշնանային մութ ամպերէն կաթէ միշտ ,
վիշտ , վիշտ , վիշտ :
Արտիս մէջ ալ հովեր փչեն մահացուրտ ,
ցուրտ , ցուրտ , ցուրտ ,
Չաղկելով միշտ պստանեկան իմ հոգւոյս ,
յոյ , յոյս , յոյս ,

Արարիւքը կղզում մահուան ձիւնասառ ,
սառ , սառ , սառ ,
Բայց աշունէն ետք զարուն մը մօտակայ ,
կայ , կայ , կայ ,
Արդ մի արտախր սիրան իմ , հրճուէ դու քնդմիշտ ,
միշտ , միշտ , միշտ :

ՎՇՏԵՐԳ

Հեռուն , հեռուն օտարութեան կրկնից տակ
Այ հերիք իմ քննարս հեծկտայ .
Արցունք , վիշտեր , յուզմունքներ , ցաւ , յիշատակ
Այ հերիք սիրտս մաշեն անխնայ :

Այ՛ հերիք, այս խեղճուկ քնարս հեծկտայ,
Որ առաջ միշտ քու սէրդ նուագէր,
Այ՛ բաւական, լարերն եղան անըզգայ
Լալով յար վիշտ-երգը տրամերեր:

Յ աւ՛, յուզմունքներ՛, արցունք, հառա՛չ, յիշատակ
Որդերու պէս սիրաբն կը կրծեն,
Ան՛ կը վախճամ սիրոյս չըքնաղ հրեշտակ
Թէ մեռնիմ հեռու քու ջինջ սէրէս:

Ոհ, ալ հերիք, սիրաբն մաշեն անխընայ,
Կարօտի բաղձանքներն անստաման,
Թող շուտով հէք սրտերը մեր հեռակայ,
Միանան ասկէ ետքն յաւիտեան:

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

Ն . Մ . Ի ն

Ծամբուն վըրայ մենք կրնդնեցանք վերջապէս
Հրաժեշտի վերջին բառերն ըսելու,
Երբ արեւը իր շողերովն սակեցէս,
Նոր կը մտնէր ետեւ հսկայ լեռներու:

Տրտում էիր. դէմքիդ վըրայ կուսական,
Ու արցունքոտ աչքերուդ մէջ նուաղուն,
Ահ, կարդացի դառնութիւնը ևս դաժան
Բաժանումի, տրտմաթախիժ այդ պահուն:

Աչքերդ ուղղած դէպի անծայր հորիզոն,
Մոռցած էիր կարծես շուրջդ ամեն բան
Ճաւ տրտմութեամբ կը նայէիր միայն հոն,
Լուռ ու անխառ ինչպէս անշարժ մի արձան:

Ոյդ արամածին յաւղմունքներէն սիրտս պարման
 Արտասուքի չիթեր վաղցուց աչքէս թաց,
 Երբ ձեռքս բռնած դու ալ լալով ինձ նըման,
 «Մի լար» ըսել հաղիւ կրցար ձայնովդ ցած:

★ ★

Անցան օրեր, ամիսներ ու տարիներ,
 Չ մտցայ ու պիտ չմտնամ յաւիտեան,
 Այն հեշտ ժամերն և վայրկեաններն կեանքին մեր,
 Ու մանաւանդ յիշատակը բաժանման . . . :

ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՍ

[Հիւանդոտ Իղձեր]

Խարխուլ տնակիս պատուհանէն ներս
 Անգամ մալ նայէ ո՞վ արծաթ լուսին,
 Ո՞ր իսկույլ շողերն քու դալսել լոյսին,
 Խարխուլ տնակիս պատուհանէն ներս
 Հսկէ, այսօր ալ հսկէ իմ հոգին,
 Մինչև քու դարձին մեռնիմ ո՞հ, դողցէս:
 Խարխուլ տնակիս պատուհանէն ներս
 Անգամ մալ նայէ ո՞վ արծաթ լուսին . . . :

Հոգիս ալ թողած իր երգերը սին,
 Կերթայ յամրաբար, կերթայ չիրիմին . . .
 Ժպիտ, յոյս ու սէր դացին և հիմայ
 Հոգիս ալ թողած իր երգերը սին,

Յաւի, թախծութեան, լայի ենթակայ,
Քաղցր բաժակը դեռ չմպած կեանքին,
Հողիս ալ, թողած իր երգերը սին
Կերթայ յամրաբար, շիրիմին կերթայ . . . :

Լւանակ, կաթեցուր շողերուդ հետ քու
Յուսոյ նշոյլ մը սրտիս թախծագին,
Որ ալ փարատէ հրայրքն իմ սրտին,
Լւանակ, կաթեցուր շողերուդ հետ քու .
Գոնէ դու խղճայ իմ հէք հոգիին,
Ու գէթ նայուածք մը նետէ դու ազդու,
Լուանակ կաթեցուր շողերուդ հետ քու,
Յուսոյ նշոյլ մը սրտիս թախծագին . . . :

ԿՈՒՉԵՄ

Գիշերուան մէջ լուսինն երբոր,
Վարսերն երկայն ու դեղնորակ
Վար կը թափէ խորհրդաւոր,
Կուզեմ երգել ես շարունակ:

Ծովը կատղած ու մոլեգին,
Ալիքներով երբ ծեծէ յար
Վէս ժայռերը իր եզերքին,
Կուզեմ դիտել ես ապշահար:

Արտոյտն արբշիւ երբոր երգէ,
Մթնշաղին մէջ լուսարաղձ,
Ազատ ամեն դառն հոգերէ,
Կուզեմ լսել ես վերացած:

Երբ աղօթող կիներ անհեմ
Որք կաղօթեն ձայնով մը ցած,
Հոն խորանին առջև վսեմ,
Աղօթել ևս կուզեմ սրտանց:

Երբոր մահը ո՞ն սառնագին,
Ժանտ ճիրանուն վրաս յարձակի,
Մինչև դուռը գերեզմանին,
Կուզեմ տանիլ Յաւը կեանքի . . . :

ԲԱՆԻՈՐՈՒՀԻՆ

Առաուն կանուխ բանւորուն
Ժպիտն շուրթին բաճը ուսին,
Բաղեղապատ ձամբէն ի վար,
Կանցնի զուարթ ու խանդավառ:

Տես, արաին մէջ հոն միտ մինակ,
Կեանքի Յաւէն ան անգիտակ,
Կերգէ ուրախ և ցնծազին
Սիրուն երգերն Աշխատանքին:

- Բանւորուն, գեղեցկադէմ,
Վարսերդ ցանած զեփիւռին դէմ,
Ժպիտն շուրթիդ երգէ դու միշտ,
Երբ չես գիտէր դու ցաւ ու վիշտ:

Հին երգեր	52
Մաթ գիշերուան մէջ	5
Պիտի չղատմամբ	7
Սիրերգ	8
Պանդուխտի խոհեր	10
Հրամայէ	11
Գիշեր	13
Արցունքներ	15
Բանաստեղծին երգերը	16
Ողբերգ	17
Սչնանային	19
Վշտերգ	20
Բաժանման յուշեր	21
Պատուհանէս	23
Կուղեմ	25
Բանաստեղծին	27
	29

ՎՐԻՊԱԿ

Էջ	Տող	Սխալ	Ուղղիչ
5	11	արծիւ	ծիծեռ
6	9	Ստկայն	Ստկայն
7	10	վմ	իմ
«	11	«	«
«	12	քաքյայումուն	քաքյայումուն
9	3	հետո	հետո

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

1874

ՊԻՆ 100 ՓԲՅ. ՅՈՂ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0623457

